

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 7 มกราคม 2533

1. ความเป็นมาของการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.1 รูปแบบการปกครองกรุงเทพมหานครในอดีต

กรุงเทพมหานครนั้นแต่เดิมมีการปกครองตามแบบสมบูรณาญาสิทธิราช การบริหารราชการแผ่นดินในราชธานีพระมหากษัตริย์ทรงมอบหมายให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ควบคุมดูแลราชการแทนขึ้นต่อกรมเวียง โดยมีเสนาบดีกรมเวียงเป็นผู้รับผิดชอบบริหารราชการ

ต่อมาใน พ.ศ. 2429 รัชกาลที่ 5 ได้ทรงให้มีการจัดการปกครองแบบ คณะกรรมการที่ปรึกษา (Board of Council Councillership) โดยทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชวงศ์และข้าราชการรวมกันเป็นคอมมิตตี (Committee) จัดบริหารนครหลวงทำนองเทศบาล ต่อมาทรงเห็นว่าการบริหารงานล่าช้าจึงได้ทรงยกเลิก จัดตั้งกระทรวงเมืองขึ้น ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงนครบาล มีเสนาบดีเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาพระนครธนบุรีกับหัวเมืองใกล้เคียง คือ นนทบุรี ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และมิหนบุรี รวมเรียกว่า มณฑลกรุงเทพ ให้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่และข้อบังคับหัวเมืองโดยอนุโลม

ในปี พ.ศ. 2440 ได้มีประกาศให้พระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานปกครองเมืองหลวง พระราชกำหนดดังกล่าวได้ระบุอำนาจหน้าที่ไว้ 4 ประการ คือ การทำลายขยะมูลฝอย การทำส้วม การควบคุมอาคาร และสิ่งปลูกสร้าง การขนย้ายสิ่งโสโครกและสิ่งก่อความรำคาญแก่มหาชน และต่อ

มาได้มีประกาศกรมสุขาภิบาล เรื่องการจัดการสะอาดในจังหวัดพระนคร ใน พ.ศ. 2451 กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติงานดังกล่าว¹

ในรัชกาลที่ 6 ได้มีการโอนราชการกระทรวงนครบาลมารวมกับ กระทรวงมหาดไทย โดยมีสมุหนครบาลทำหน้าที่ปกครองมณฑลกรุงเทพ ในปี พ.ศ. 2476 ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วได้มีการยกเลิกมณฑล โดยพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารราชการทั่วราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 ได้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคไว้เป็นจังหวัดและอำเภอ ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการยกเลิกมณฑลกรุงเทพ จึงเป็นผลให้จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีมีฐานะเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2479 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพขึ้น และได้มีการจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพขึ้นในปี พ.ศ. 2480 ส่วนทางด้านธนบุรีซึ่งตอนนั้นมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งก็ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครธนบุรีในปี พ.ศ. 2480 เช่นเดียวกัน ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครกรุงเทพ และเทศบาลนครธนบุรีนั้น เทศบาลทั้งสองแห่งเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งซึ่งลอกเลียนแบบการปกครองท้องถิ่นมาจากประเทศประชาธิปไตยตะวันตก ทั้งนี้ จังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรียังมีฐานะเป็นจังหวัดตามระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคอยู่²

ต่อมา เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2514 รัฐบาลคณะปฏิวัติ (สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ) ได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 ให้รวมจังหวัดพระนครซึ่งมี 15 อำเภอ และจังหวัดธนบุรี ซึ่งมี 9 อำเภอ เข้าเป็นจังหวัดเดียวกันเรียกว่า "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และรวมองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี เข้าด้วยกันเป็นองค์การบริหารนครหลวงพระนครธนบุรี โดยมีเหตุผลหลักก็คือ เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปโดยประหยัดและมีประสิทธิภาพ ในวันเดียวกันได้ออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 25

¹ กองประชาสัมพันธ์และเผยแพร่, กรุงเทพมหานคร 2530-2532.
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร, 2532 หน้า 31.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 31-32.

ขึ้นอีกฉบับหนึ่ง ให้รวมเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรีเข้าด้วยกัน โดยมีเหตุผลเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่การบริหารราชการและความสะดวกของประชาชนสมควรจัดรูปการปกครองเป็นพิเศษแตกต่างจากท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อให้สามารถบริหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางยิ่งขึ้น

ในปีต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 จัดรูปการปกครองใหม่เป็น "กรุงเทพมหานคร" โดยรวมกิจการของนครหลวงกรุงเทพธนบุรี องค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพธนบุรี เทศบาลนครหลวงและสุขาภิบาลในเขตนครหลวงมาเป็น "กรุงเทพมหานคร" และได้จัดระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานครใหม่ เป็นลักษณะผสมระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น แต่ให้มีฐานะเป็นจังหวัด มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการการเมืองแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี

ต่อมาเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ประกาศใช้ขึ้น โดยมีมาตรา 16 ระบุว่า การปกครองท้องถิ่นทุกระดับรวมทั้งนครหลวงให้มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารปกครองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้น และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ขึ้นในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2518 ซึ่งทำให้กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

1.2 การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในอดีต

ภายหลังจากที่มีประกาศพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 กรุงเทพมหานครได้จัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานครขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม

2518 ปรากฏว่ามีผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าฯ ทั้งหมด 5 ทีม การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง 1,898,518 คน มีผู้มาใช้สิทธิเพียง 253,434 คน หรือร้อยละ 13.35 นายธรรมณู เกียนเงิน (99,247 คะแนน) จากพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

การเลือกตั้งครั้งนี้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าฯ มิได้อยู่ในตำแหน่งจนครบวาระ 4 ปี ทั้งนี้เพราะเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ทั้งในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติจนไม่สามารถจะประสานกันได้ จึงทำให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสภากรุงเทพมหานครต้องถูกถอดออกจากตำแหน่งโดยคำสั่งตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นายกรัฐมนตรีสั่งเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2520

หลังจากมีการถอดถอนคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนเข้ามาเป็นชุดแรกเมื่อ พ.ศ. 2520 แล้ว คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครก็ได้รับตำแหน่งโดยการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีทั้งสิ้น ซึ่งแต่ละคณะอยู่ในตำแหน่งได้คณะละ 2 - 3 ปี ก็มีเหตุต้องลาออกบ้าง ถูกให้ออกบ้าง ในระหว่างนั้นก็มี การยกร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร แต่ก็มีเหตุให้ดำเนินงานไม่สำเร็จเรียบร้อยเพราะไม่มีการยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ และเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2528 สภาผู้แทนราษฎรก็ได้ลงมติรับหลักการเป็นเอกฉันท์ให้ความเห็นชอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยพระราชกฤษฎีกาบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเขต ภายใน 90 วัน ซึ่งวันเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนดในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 สำหรับสมาชิกสภาเขตให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2528 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่กฎหมายกำหนดให้มีสมาชิกสภาเขต

ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 มีผู้มาสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 10 คน สำหรับผู้ที่

ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ ผู้สมัครหมายเลข 8 พลตรี จำลอง ศรีเมือง สังกัดกลุ่มรวมพลัง ได้ 480,233 คะแนน

พลตรี จำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ตามที่ได้มีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 หมทวาระในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 และในวันเดียวกันนั้น พลตรี จำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2532 พ.ต.อ. ประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 612/2532 เรื่อง แต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการกรุงเทพมหานครผู้มีอาวุโส ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจนกว่าผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับเลือกตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

2. สภาพก่อนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ในช่วงระยะเวลาก่อนที่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จะหมดวาระในการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 นั้น บรรดาพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่มีฐานคะแนนเสียงในกรุงเทพมหานครอยู่นั้นก็มีการเตรียมตัวสรรหาผู้ที่ จะเข้ามาสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และทีมรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยที่พรรคการเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าแต่ละพรรคจะส่งใครลงสมัครบ้าง และพลตรีจำลอง ศรีเมือง ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครอีกครั้งหรือไม่

ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมืองต่าง ๆ เป็นไปอย่างเงียบ ๆ และทุกพรรคก็มีการเตรียมตัวสรรหาบุคคลที่จะมาลงสมัครแข่งขันในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยทำการติดต่อทาบทามบุคคลที่มีชื่อเสียง ประสบความสำเร็จ

สำเร็จในตำแหน่งหน้าที่การงานทั้งภาควิชาการและภาคเอกชน ในการสรรหาผู้สมัครในตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและที่มรองผู้ว่าฯ กทม. นั้น แต่ละพรรคทำการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่เคยทำงานและมีประสบการณ์ในตำแหน่งทางด้านการบริหารการเงินการคลัง การบริหารงานทางด้านการศึกษา การบริหารงานทางด้านสาธารณสุข และที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ บุคคลที่มีความสามารถสูงในการบริหารงานของด้านการโยธาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ มากที่สุด เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและที่มรองผู้ว่าฯ กทม. ในนามของพรรค ซึ่งแต่ละพรรคได้ใช้เวลาเตรียมตัวมากน้อยแตกต่างกันตามสภาพความพร้อมของแต่ละพรรคเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะพรรคที่มีฐานะคะแนนเสียงและได้รับความนิยมในเขตกรุงเทพมหานครนั้นจะให้ความสนใจกับพรรคการเมืองหนึ่งซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นมาใหม่ภายหลังจากที่มีการยุบสภา เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2531 นั่นคือ พรรคพลังธรรม ซึ่งมีพลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรค นั่นเอง

ภายหลังจากที่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จัดตั้งพรรคพลังธรรมขึ้นมาและล้งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 และได้รับเลือกตั้งเข้ามาถึง 14 ที่นั่ง ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 ที่นั่ง ซึ่งมีผลทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ให้ความสนใจเพราะเป็นคู่แข่งทางการเมืองโดยเฉพาะและคาดว่าจะเป็คู่แข่งสำคัญในเขตกรุงเทพมหานครต่อไป

ภายหลังจากเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2531 รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยและพลตำรวจเอก ประमाण อติเรกสาร ประธานที่ปรึกษาพรรคชาติไทย ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 หมวดที่ 8 มาตรา 123 กำหนดไว้

ว่า "ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อการนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งสอบสวนข้อเท็จจริง หรือสั่งให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครชี้แจงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของกรุงเทพมหานคร ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเห็นว่าการปฏิบัติใด ๆ ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครขัดต่อกฎหมาย มติของคณะรัฐมนตรีหรือเป็นไปในทางที่อาจทำให้เสียประโยชน์ของกรุงเทพมหานคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะยับยั้งหรือสั่งการตามที่เห็นสมควรก็ได้"

จากการที่ฝ่ายบริหารของกรุงเทพมหานครเป็นหัวหน้า พรรคพลังธรรม ซึ่งเป็นพรรคฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ส่วนฝ่ายรัฐบาลซึ่งมีพรรคชาติไทยเป็นแกนนำและมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บริหารที่มาจากพรรคชาติไทย การดำเนินงานบริหารกรุงเทพมหานครซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงมีปัญหาโดยตลอด ทั้งนี้ทั้ง 2 ฝ่ายก็ยกเอาเหตุผลต่าง ๆ มาอ้างประกอบข้อคิดเห็นของตนจึงมีผลให้การทำงานไม่ประสานกัน การจัดการในเรื่องที่ควรจะทำได้ในเวลาสั้น ๆ ก็ต้องยืดเยื้อออกไป จนกระทั่งการดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครใกล้จะครบวาระในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 สภาพการณ์ดำเนินงานของฝ่ายบริหารกรุงเทพมหานครกับกระทรวงมหาดไทย ก็เกิดการขัดแย้งกันอย่างชัดเจนตามที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ในขณะนั้น ตัวอย่างเช่น การประมุลการก่อสร้าง โรงงานกำจัดขยะของกรุงเทพมหานคร และการชะลอคำสั่งแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ความขัดแย้งดังกล่าวประกอบกับสถานการณ์ในขณะนั้นจึงทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ ที่เตรียมตัวหาบุคคลลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและประชาชนที่สนใจทั่วไปต่างจับตามองปัญหาความขัดแย้งของผู้บริหารกรุงเทพมหานครและผู้บริหารกระทรวงมหาดไทยอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งถึงเวลาที่มีประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และพลตรีจำลอง ศรีเมืองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลาออกจากตำแหน่งเมื่อครบวาระ 4 ปี ทั้ง ๆ ที่ต้องดำรงตำแหน่งรักษาการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการเลือกตั้ง

ผู้ว่าฯ กทม. ก็ตาม ซึ่งภายหลังการลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ พลตรีจำลอง ศรีเมือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็แต่งตั้งนาย อีารง พัฒนรัฐ ทำหน้าที่รักษาการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และมีนายตรี ภวภูตานนท์ ทำหน้าที่รักษาการปลัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการจัดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและการเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต่อไปจนกว่าจะได้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่เข้ามารับหน้าที่ ภายหลังจากการประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการแล้ว

3. พรรคการเมืองกับการส่งผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2532 โดยกำหนดวันเลือกตั้งในวันที่ 7 มกราคม 2533 และระยะเวลารับสมัครตั้งแต่วันที่ 20-24 พฤศจิกายน 2532 นั้น ปรากฏว่ามีผู้สมัครจากพรรคการเมืองและผู้สมัครกลุ่มอิสระ ทั้งหมด 16 คน ทั้งนี้ มีผู้สมัครที่มาจากพรรคการเมือง 4 คน คือ

1. นายประวิทย์	รุจิรวงศ์	พรรคประชาธิปัตย์
2. นายนิยม	ปราดำ	พรรคมวลชน
3. พลตรีจำลอง	ศรีเมือง	พรรคพลังธรรม
4. นายเดโช	สวนานนท์	พรรคประชากรไทย

ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

พรรคประชาธิปัตย์ (Democrat Party)

พรรคประชาธิปัตย์ เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดในปัจจุบัน มีมาก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พรรคประชาธิปัตย์ถือกำเนิดครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2489 (พ.ร.บ. พรรคการเมืองฉบับแรกประกาศใช้เมื่อวันที่ 26

กันยายน 2498) โดยนายควง อภัยวงศ์ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ร่วมกับสมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคก้าวหน้าอันเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกของประเทศไทย จัดตั้งขึ้น นายควง อภัยวงศ์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช เป็นรองหัวหน้าพรรคและเป็นหัวหน้าพรรคในระยะต่อมา มี ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นเลขาธิการพรรค พรรคประชาธิปไตยมีสมาชิกผู้ริเริ่มที่สำคัญหลายคน เช่น นายเลียง ไชยกาล นายใหญ่ ศวิตชาติ นายฟอง ลัทธิตธรรม บุณคงฤทธิศึกษากร นายสุวิชัย พันธเศรษฐ หลวงอังคนานุรักษ์ นายบุญช่วย อัตถากร และนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นต้น

พรรคประชาธิปไตย ผ่านกรมสมทนาการเมืองมานับไม่ถ้วนทั้งจากฝ่ายตรงข้ามและความขัดแย้งภายในพรรคจนเป็นเหตุให้สมาชิกผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรคและสมาชิกรุ่นหลังแยกตัวออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่หลายพรรค การแยกตัวของสมาชิกพรรคประชาธิปไตยที่สำคัญมีอยู่ 4 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2489 นายเลียง ไชยกาล ได้นำสมาชิกพรรคจำนวน 16 คน ออกไปตั้งพรรคประชาชน เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2489 สาเหตุเกิดจากความขัดแย้งกันในพรรคเกี่ยวกับตัวบุคคลที่พรรคจะส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากนายดิเรก ชัยนาม ลาออกจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และ ส.ส. จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเป็นเอกอัครราชทูตประจำอังกฤษ³

³ มนูญ วัฒนโกเมร และคณะ, ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน และพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งปี 2531, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2531), หน้า 4-5.

ครั้งที่ 2 เมื่อปี พ.ศ. 2491 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตหัวหน้าพรรคก้าวหน้าและเลขาธิการพรรคได้ลาออกจากพรรคเนื่องจากไม่พอใจที่พรรคประชาธิปไตยสนับสนุนให้เพิ่มเงินเดือน ส.ส. และต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้ตั้งพรรคกิจสังคมขึ้นโดยมี นายใหญ่ ควิตชาติ และนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เข้าร่วมสมทบด้วย

ครั้งที่ 3 เมื่อปี พ.ศ. 2519 ช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นายสมัคร สุนทรเวช นายสมบุญ คิริธร และนายธรรมบุญ เทียนเงิน เกิดขัดแย้งกับกลุ่มนายดำรง ลัทธพิพัฒน์ นายชวน หลีกภัย นายสุรินทร์ มาศดิตถ์ และนายนิชัย รัตตกุล ภายหลังเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นายสมัคร สุนทรเวช ได้เข้าร่วมรัฐบาลกับคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และจัดตั้งพรรคประชากรไทยขึ้นเมื่อมีการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2522

ครั้งที่ 4 ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 และได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเปรม 5 ขึ้น ความขัดแย้งในพรรคประชาธิปไตยซึ่งมีมาก่อนหน้านั้นได้ปะทุขึ้นจนกลายเป็นกลุ่ม 10 มกราคม ซึ่งมีนายเฉลิมพันธ์ ศรีวิกรม์ และนายวิระ มุสิกพงศ์ เป็นแกนนำสาเหตุเนื่องจากไม่พอใจ การบริหารงานภายในพรรคกลุ่ม 10 มกรามี ส.ส. อยู่ในสังกัดกว่า 30 คน เมื่อมีกฎหมายลิขสิทธิ์เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรกลุ่ม 10 มกร. ซึ่งอยู่ในฐานะพรรคร่วมรัฐบาลได้ยกมือค้านร่างกฎหมายดังกล่าว ต่อมาได้มีขุบสภาและกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 กลุ่ม 10 มกร. ก็ได้ออกไปจัดตั้งพรรคประชาชนขึ้นโดยมี ส.ส. จากพรรคประชาธิปไตยเข้าร่วมประมาณ 30 คน⁴

สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ผลปรากฏว่าพรรคประชาธิปไตยภายใต้การนำของนายนิชัย รัตตกุล หัวหน้าพรรค ได้รับเลือกตั้งเข้ามา 48 ที่นั่ง และได้เข้าร่วมรัฐบาลโดยมีพรรคชาติไทยเป็นแกนนำในรัฐบาล

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

ชุดพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ 1 ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ลาออก และผลการประชุมพรรคประชาธิปัตย์ไม่เข้ารัฐบาลชุดใหม่ ต่อมาวันที่ 26 มกราคม 2534 พรรคประชาธิปัตย์จัดการประชุมใหญ่เพื่อเลือกหัวหน้าพรรค เลขาธิการพรรค และคณะกรรมการบริหารพรรค ผลปรากฏว่า นายชวน หลีกภัย ได้รับเลือกเป็นหัวหน้าพรรค และพล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ เป็นเลขาธิการพรรค

พรรคมวลชน (Mass Party)

พรรคมวลชนถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2528 โดยมี นายสมศักดิ์ ภาติโพธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค ต่อมาได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนให้เปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคเป็น ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2529

ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคคนปัจจุบัน อดีตเคยเป็นนายตำรวจกองปราบ ซึ่งโด่งดังจากกรณีจับรวอลไว้มของภิกษุผู้ฉ้อฉลจากเมืองชลบุรี ต่อมาถูกออกจากราชการกรณีกฎ 1-3 เมษายน 2524 ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในเขตกรุงเทพมหานคร ในนามพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับชัยชนะได้ดำรงตำแหน่งสูงสุดทางการเมืองในรัฐบาลในนามพรรคประชาธิปัตย์ คือ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ก่อนที่จะแยกตัวมาตั้งพรรคมวลชน^๕

ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พรรคมวลชนได้รับเลือกตั้งมาทั้งหมด 5 คน และได้เข้าร่วมรัฐบาลผสม 5 พรรคซึ่งมี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

^๕ เรื่องเดียวกัน หน้า 17.

เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2533 และได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง
 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2533 ซึ่งเมื่อดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
 ครั้งที่ 2 ไม่มีพรรคมวลชนเข้าร่วม พรรคมวลชนจึงต้องทำหน้าที่ฝ่ายค้านร่วมกับ
 พรรคประชาธิปไตยและพรรคกิจสังคม

พรรคพลังธรรม (Palang Dharma Party)

พรรคพลังธรรมเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน
 2531 ทั้งนี้เพื่อการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 โดยพลตรีจำลอง
 ศรีเมือง นายทหารแกนนำคนสำคัญของกลุ่ม "ยังเติร์ก" หรือ จปร.7 ซึ่งมีบทบาท
 ทางการเมืองมากที่สุดในช่วงที่ผ่านมา นั้น คือ พลตรีจำลอง เคยดำรงตำแหน่งทาง
 การเมืองสูงสุดในตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลมาตั้งแต่
 รัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ หรือที่นิยมเรียกกันว่า สมัยรัฐบาล "เปรม 1"
 มาก่อนที่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง จะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการ
 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2528 และผลปรากฏว่า พลตรีจำลอง
 สามารถชนะคู่แข่งคนสำคัญคือ นายชนะ รุ่งแสง จากพรรคประชาธิปไตยอย่าง
 ท่วมท้น ต่อมาพลตรีจำลอง ได้ส่งผู้สมัครสมาชิกสภา กทม. และสภาเขตในนาม
 "กลุ่มรวมพลัง" ซึ่งมีสายสัมพันธ์กับสำนักสันติอโศกอันโด่งดังที่พลตรีจำลอง
 เลื่อมใสศรัทธา จากวันนั้นกลุ่มรวมพลังได้แปรร่างมาเป็นพรรคพลังธรรมใน
 ปัจจุบัน^๕

พรรคพลังธรรมได้สร้างความอืออ่าให้กับการเมืองไทยเป็นอย่างมาก
 จากการที่หัวหน้าพรรค คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ประกาศว่าจะ "เอาน้ำดีไป
 ไล่น้ำเสีย" และได้ขับเคี่ยวกับพรรคประชากรไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร อย่าง
 เข้มขันในช่วงหาเสียงก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 แต่ในที่สุด

^๕ เรื่องเดียวกัน หน้า 22.

ก็ได้ที่นั่งในกรุงเทพฯ เพียง 10 ที่นั่ง รวมทั้งประเทศเป็น 14 ที่นั่ง และได้ที่นั่ง ส.ส. ในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้นอีก 1 ที่นั่ง เมื่อพลอากาศเอก สิทธิ เศวตศิลา พรรคกิจสังคม ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคกิจสังคม และลาออกจากการเป็น ส.ส. ด้วย จึงทำให้ต้องมีการเลือกตั้งซ่อมในกรุงเทพมหานคร ทำให้พรรคพลังธรรมมี ส.ส. ทั้งหมด 15 คน

ในระยะเริ่มแรกก่อตั้งพรรคพลังธรรมนั้น พลตรีจำลอง ศรีเมือง เป็นหัวหน้าพรรคและมีนายแพทย์ชิตพงษ์ ไชยวสุ เป็นเลขาธิการพรรค ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งเลขาธิการพรรคมาเป็น นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม ภายหลังมีเหตุการณ์เกิดความขัดแย้งภายในพรรคพลังธรรม เนื่องจากกลุ่มของนายแพทย์ อุดมศิลป์ และ ส.ส. รวม 9 คน มีความคิดเห็นว่าควรเข้าร่วมเป็นรัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่พลตรีจำลอง ศรีเมือง ไม่เห็นด้วยและทำให้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงจนสมาชิกพรรคพลังธรรมกลุ่มหนึ่งภายใต้การนำของ นายสุเทพ อัทธการ ออกมาแถลงข่าวไม่เห็นด้วยกับการเข้าร่วมรัฐบาล ในที่สุด นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม และ ส.ส. ในกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมรัฐบาลและมีผลให้นายแพทย์อุดมศิลป์ ขอลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรค ความขัดแย้งกันภายในพรรคพลังธรรมยังมีอยู่แต่ไม่เป็นที่เปิดเผยอย่างชัดเจน อีกทั้งพลตรีจำลอง ศรีเมือง ก็พยายามแก้ปัญหาความบาดหมางภายในพรรคตลอดเวลา ต่อมาพรรคพลังธรรมจัดให้มีการเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคขึ้นใหม่ในวันที่ 27 มกราคม 2534 ผลปรากฏว่า พลตรีจำลอง ศรีเมือง ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคและ แต่งตั้งให้ พ.อ.ดร.ชินวุธ สุนทรสิมะ เป็นเลขาธิการพรรค

พรรคประชากรไทย (Thai Citizen Party)

พรรคประชากรไทย ถือกำเนิดขึ้นในท่ามกลางความแตกแยกทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรง ระหว่างพวกซ้ายจัดและขวาจัดหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จนทำให้พรรคประชาธิปไตยต้องแตกแยกออกเป็นเสี่ยง ๆ ในครั้งนั้น

นายสมักร สุนทรเวช นายสมบุญ คิริธร นายพิภพ อะสีติรัตน์ และนายธรรมบุญ เทียนเงิน ได้แยกตัวจากพรรคประชาธิปัตย์ มาตั้งพรรคประชากรไทยขึ้น โดยมี นายสมักร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค มาจนถึงปัจจุบัน

การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2522 พรรคประชากรไทยครองที่นั่งในเขต กรุงเทพมหานคร 29 ที่นั่งจาก ส.ส. ทั้งหมดที่ได้รับเลือกรวม 32 ที่นั่งซึ่งแต่เดิม เป็นเขตอิทธิพลของพรรคประชาธิปัตย์เกือบทั้งหมด และมีพรรคประชาธิปัตย์หลุด แทรกเข้ามาได้เพียงที่นั่งเดียว

การเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2531 พรรคประชากรไทยก็ยังคงครอง ที่นั่งในเขตกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เอาไว้ได้ คือ ได้ 20 ที่นั่ง และต่างจังหวัด ได้ 11 ที่นั่ง รวม ส.ส. ทั้งหมด 31 คน ในระยะหลัง สมาชิกคนสำคัญของพรรค ได้ลาออกไปหลายคน เช่น นายพิภพ อะสีติรัตน์ นายจากรัตน์ จารุประกร นายมงคล สิมะโรจน์ นายสรวุช นิยมทรัพย์ นายชลินทร เฝ้าวิบูลย์ และ นายสนั่น ศิลปบรรเลง⁷

ปัจจุบัน พรรคประชากรไทย ได้เข้าร่วมรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ หรือที่เรียกว่า รัฐบาลชุด "ชาติชาย 2" เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2533 หลังจากที่ทำหน้าที่ฝ่ายค้านมาเป็นเวลานาน

ประวัติผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และทีมรองผู้ว่าฯ กทม. ของ พรรคการเมือง

ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติผู้สมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และทีม รองผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคการเมืองทั้ง 4 นั้น สามารถสรุปรายละเอียดได้ ตามตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบประวัติ และคุณสมบัติของ ทีมผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคการเมือง

⁷ เรื่องเดียวกัน หน้า 10.

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบประวัติและคุณสมบัติของผู้สมัครผู้ว่าฯกทม. ของพรรคการเมือง

พรรคการเมือง ประวัติผู้สมัคร	ประชาธิปไตย	มวลชน	พลังธรรม	ประชากรไทย
ผู้ว่าฯกทม. - อายุ - การศึกษาสูงสุด	นายประวิทย์ รุจิวงศ์ 48 ปี โรงเรียนช่างกลปทุมวัน	ดร. นิยม ปรุคำ 52 ปี ปริญญาเอกทางด้าน คณิตศาสตร์สถิติ จาก สหรัฐอเมริกา	พล.ต.จำลอง ศรีเมือง 55 ปี ปริญญาโท สาขาบริหาร จากสหรัฐอเมริกา	นายเคโซ สวานนท์ 56 ปี Ph.D Public Administration (Honoris Causa)
- ประสบการณ์ การทำงาน	ประธานกรรมการบริษัท ศิรินทรีย์ จำกัด และ บริษัทอื่น ๆ ฯลฯ	อดีตเลขาธิการ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	อดีตรัฐมนตรีว่าการ และอดีตเลขาธิการนายก รัฐมนตรี พ.ศ.2523- 2524	อดีตอธิบดีกรมศิลปากร และอดีตอธิบดีกรมการ ฝึกหัดครู ฯลฯ
- งานการเมือง	อดีตประธานสภา กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2528	ที่ปรึกษาฝ่ายการเมือง และการบริหารของ นายกรัฐมนตรี พ.ศ.2529-2531	อดีตผู้ว่าฯกทม. ปี พ.ศ.2528-2532	อดีต ส.ส.กรุงเทพ- มหานคร ปี พ.ศ.2529

ที่มา : เอกสารแจกของพรรคประชาธิปไตย พรรคมวลชน พรรคพลังธรรม และพรรคประชากรไทย

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบประวัติและคุณสมบัติของทีมรองผู้ว่าฯกทม. ของพรรคการเมือง

พรรคการเมือง ประวัติผู้สมัคร	ประวัติผู้สมัคร	มวลชน	พลังธรรม	ประชากรไทย
<u>รองผู้ว่าฝ่ายบริหาร</u>	รศ.ญาณเดช ทองลีมา อายุ 42 ปี จบปริญญาโท ด้านการบริหารธุรกิจจาก สหรัฐอเมริกา เคยเป็น อาจารย์ และเป็น รองประธานสภา กทม.	นายบุญสิน จตุรพถักษ์ อายุ 55 ปี จบปริญญา โท รัฐประศาสนศาสตร์ จากสถาบัน ขัณฑ์พัฒนา บริหารศาสตร์ ก่อนลง สมัครเป็น ผอ.สำนัก การศึกษา กทม.	พ.อ.วินัย สมพงษ์ อายุ 46 ปี จบปริญญาโท สาขารัฐศาสตร์และ การเมือง จาก สหรัฐอเมริกา เคยเป็น เลขานุการ ผู้ว่าฯกทม. ปี 2528	ศ.ดร.สงข จบปริญญาเอกทาง เศรษฐศาสตร์และ บริหารธุรกิจจาก สวิตเซอร์แลนด์ เคย เป็นอาจารย์และเป็น รอง ผ.อ.ฝ่ายการ ธนาคาร ธนาคาร- กสิกรไทย
<u>รองผู้ว่าฝ่ายการศึกษา</u>	รศ.ดร.เสรี วงษ์มณฑา อายุ 40 ปี จบปริญญาเอก ทางด้านสื่อสารมวลชน จากสหรัฐอเมริกา เป็น อาจารย์ และทำงาน ด้านโฆษณา	ดร.ประสาธน์ มาลากุลฯ อายุ 56 ปี จบปริญญา เอก ทางด้านจิตวิทยา การศึกษา จาก สหรัฐอเมริกา เป็น อาจารย์ ระดับ 9 คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ	รศ.บุญนำ ทานสัมพันธ์ อายุ 55 ปี จบปริญญาโท ทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ เป็น อาจารย์ระดับ 9 คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	นายจรูญ มลิพันธ์ อายุ 62 ปี จบปริญญา โท ทางด้านการศึกษา จากสหรัฐอเมริกา เคยเป็นอธิบดีกรมการ ฝึกหัดครู และ เลขาธิการคุรุสภา

ตาราง 4.2 (ต่อ)

พรรคการเมือง ประวัติผู้สมัคร	ประชาธิปไตย	มวลชน	พลังธรรม	ประชากรไทย
<u>รองผู้ว่าฝ่ายสาธารณสุข</u>	พ. อภิเชษฐ์ นาคเสนา อายุ 40 ปี จบแพทย์จาก ศิริราช มหาวิทยาลัยมหิดล เคยเป็น ผอ. สถานีอนามัย อ. พร้าว จ. เชียงใหม่ เป็นนักต่อสู้เพื่อความเป็น ธรรมในสังคม	พ. สุวรรณ วงศาโรจน์ อายุ 64 ปี จบแพทย์ จากจุน้ำฯ รัชราาชการ สูงสุด เป็นรองปลัด กระทรวงสาธารณสุข สาธารณสุข	พ. ชิตพงษ์ ไชยวสุ อายุ 53 ปี จบแพทย์จาก ศิริราช เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านไวรัสวิทยา การกีฬา เพื่อสุขภาพ	พ. วสันต์ สิงห์มณี อายุ 43 ปี จบแพทย์ จากฟิลิปปินส์ และ ปริญญาโท จาก ฟิลิปปินส์ เคยเป็น แพทย์ รพ. กลาง
<u>รองผู้ว่าฝ่ายโยธา</u>	นายโชติชัย อรรถวิวัฒน์ อายุ 49 ปี จบปริญญาโท ทางด้านผังเมือง จาก สก็อตแลนด์ เคยเป็น เลขานุการ สำนักผังเมือง ปลัดเมืองพัทยา และเคย เป็นผู้ว่าการนิคม อุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย	ศ. วรณ คุณาวลี อายุ 55 ปี จบ วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) จาก จุน้ำฯ ตำแหน่งสุดท้าย เป็นหัวหน้าภาควิชา วิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุน้ำฯ	ศ. กฤษณา อรรถวงษ์ฯ อายุ 57 ปี จบปริญญาตรี และโทด้านสถาปัตย์ จาก สถาบันเอ็มไอที เคยเป็น อาจารย์ คณะสถาปัตย์ฯ จุน้ำฯ	ดร. สรเชษฐ์ สิทธิชัยเกษม อายุ 53 ปี จบปริญญาเอก ทางวิศวกรรม โครงสร้าง จาก สหรัฐอเมริกา เคยเป็นอาจารย์ และ ผู้ว่าการเคหะแห่งชาติ

ที่มา : เอกสารแจกของพรรคประชาธิปไตย พรรคมวลชน พรรคพลังธรรม และพรรคประชากรไทย

จากตารางที่ 4.1 และ ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบ ประวัติและคุณสมบัติของผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. และทีมรองผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าว ประกอบกับประสบการณ์การทำงาน และงานการเมือง อาจกล่าวได้ว่า พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. จากพรรคพลังธรรม มีความเด่นและมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้ว่าฯ กทม. มาก่อนผู้สมัครคนอื่น แต่ทีมรองผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคพลังธรรม มีคุณสมบัติเหมือนกับทีมผู้สมัครรองผู้ว่าฯ กทม. จากพรรคอื่นอีก 3 พรรค จึงไม่ค่อยโดดเด่น ส่วนผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคประชาธิปัตย์ คือ นายประวิทย์ รุจิรวงศ์ นั้น เมื่อเปรียบเทียบกับ ดร.นิยม ปราศำ ผู้สมัครจากพรรคมวลชน และนายเดโช สวานานท์ ผู้สมัครจากพรรคประชากรไทย แล้วจะเห็นได้ว่าชื่อเสียงและความเด่นของนายประวิทย์ มีน้อยกว่าผู้สมัครคนอื่นมาก แต่ทีมรองผู้ว่าฯ กทม. ของพรรคประชาธิปัตย์มีประสบการณ์ทางการเมืองและมีความโดดเด่นมากกว่าทีมอื่น ๆ

4. นโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของพรรคการเมืองที่นำมาใช้แรงค์
หาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรคนั้น ผู้วิจัยจะขอสรุป นโยบายหลัก ๆ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของพรรคการเมือง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครของพรรคการเมือง

พรรคการเมือง นโยบาย	ประชาธิปัตย์	มวลชน	พลังธรรม	ประชากรไทย
1. ทางด้านการจราจร	มีมาตรการแก้ไข รวม 3 ข้อ	เป็นนโยบายเร่งด่วน	มีมาตรการแก้ไขปัญหา จราจร 8 ข้อ	มีมาตรการแก้ไข รวม 7 ข้อ
2. การเก็บขยะ	มีมาตรการแก้ไข รวม 5 ข้อ	เป็นนโยบายเร่งด่วน	มีมาตรการแก้ไข รวม 5 ข้อ	มีมาตรการแก้ไข รวม 5 ข้อ
3. ชุมชนแออัด	มี นโยบาย	มีนโยบาย	มีนโยบาย	เป็นนโยบาย และ กำหนดมาตรการ
4. มลภาวะเป็นพิษ	เป็นนโยบายและกำหนด มาตรการ	มีนโยบาย	เป็นนโยบาย และมี มาตรการแก้ไข 6 ข้อ	เป็นนโยบายและมี มาตรการแก้ไข ปัญหาน้ำเสีย รวม 2 ข้อ
5. ทหารเรือ แผลงลอย	เป็นนโยบายและมี มาตรการ	ไม่มีนโยบายที่เด่นชัด	เป็นนโยบายและมี มาตรการแก้ไข 5 ข้อ	เป็นนโยบาย และมี มาตรการแก้ไข 6 ข้อ
6. ป้องกันน้ำท่วม	เป็นนโยบายและมี โครงการป้องกันด้วย	เป็นนโยบายเร่งด่วน	เป็นนโยบายและมี มาตรการ 6 ข้อ	ไม่มีนโยบาย

ตาราง 4.3 (ต่อ)

นโยบาย / พรรคการเมือง	ประชาธิปัตย์	มวลชน	พลังธรรม	ประชากรไทย
7. การศึกษาและ สันติภาพ	มีนโยบาย	มีนโยบาย	มีนโยบาย	เป็นนโยบายและ กำหนดมาตรการ ดำเนินการ
8. ด้านสาธารณสุข	มีนโยบายและ มาตรการดำเนินการ	มีนโยบาย	มีนโยบาย	มีนโยบายและ มาตรการ
9. การติดต่อและ บริการของกทท.	มีนโยบายและมาตรการ	มีนโยบาย	มีนโยบาย	ไม่มีนโยบาย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 4.3 แสดงการเปรียบเทียบนโยบายการบริหาร กรุงเทพมหานครของพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค จะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค ต่างก็ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาใหญ่ ๆ เช่น ปัญหาจราจร ปัญหาการเก็บขยะ ปัญหาหาบเร่แผงลอย ชุมชนแออัด เป็นต้น แนวทางการเสนอแก้ไขปัญหาที่เด่น ๆ เช่น

1. ปัญหาจราจร พรรคการเมืองเน้นการสร้างสะพานยกระดับแบบไทย-เบลเยียม เน้นสร้างสะพานลอยคนข้ามถนน สร้างถนน ตรอก ซอย เป็นทางลัดเชื่อมถนนต่าง ๆ เป็นต้น

2. ปัญหาการเก็บขยะ พรรคพลังธรรม เน้นให้มีรถขยะเพิ่ม ใช้เรือเก็บขยะด้วยและส่งเสริมให้เอกชนรับเหมาขยะ ส่วนพรรคประชากรไทย จัดให้มีการแบ่งเขตเป็นศูนย์รวมขยะและให้มีรถขยะแบ่งออกเก็บขยะทุกแห่งรวมศูนย์ เป็นต้น

3. ปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นพิษ ก็เป็นปัญหาที่แต่ละพรรคก็ให้ความสนใจกับปัญหาโดยพรรคประชากรไทยเน้นการแก้ปัญหาน้ำโสโครกตามแม่น้ำ ลำคลอง ส่วนพรรคอื่น ๆ เน้นสภาพแวดล้อมทั่วไป.

(รายละเอียด ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก)

5. เหตุการณ์ระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครนั้นเป็นสภาพเหตุการณ์ที่เกิดความวุ่นวาย สับสน และเป็นผลมาจากความไม่พึงปรารถนาของบุคคลบางกลุ่มที่ต้องการจะกีดกัน ขัดขวาง ไม่ให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้สมัครหมายเลข 5 จากพรรคพลังธรรมอดีตผู้ว่าฯ กทม. ได้รับเลือกตั้งกลับมาเป็นผู้ว่าฯ กทม. อีกครั้ง เหตุการณ์และความเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. จากพรรคการเมืองทั้ง 4 พรรค รวมถึงผู้สมัครอิสระด้วยนั้น อาจกล่าวได้ดังนี้

1. การประกาศลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นผู้ว่าฯ กทม. ของ พล.ต. จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม ก่อให้เกิดกลุ่มที่ไม่ต้องการให้ พล.ต. จำลอง กลับเข้ามาอีก เริ่มรวมตัวกันทำทุกวิถีทางในการต่อต้าน ดังนั้น จึงมีการโจมตี พล.ต. จำลอง กรณีความสัมพันธ์กับสันติอโศก โดยนำมาโจมตี ในรูปแบบใบปลิว เทปคาสเซ็ทโจมตี พล.ต. จำลอง เป็นต้น กลุ่มต่อต้านมี บางคนลงสมัครผู้ว่าฯ กทม. ด้วย การลงสมัครแท้จริงมิได้หวังชัยชนะเพียงแต่ ต้องการดึงคะแนนนิยม พล.ต. จำลอง ให้ลดลง และเพื่อใช้เวทีปราศรัยหาเสียง โจมตี พล.ต. จำลอง ได้อย่างเต็มที่

2. ในช่วงหาเสียงอยู่นั้น ปรากฏว่า นายดำรง พัฒนรัฐ รักษาการ ผู้ว่าฯ กทม. ได้ลงนามในหนังสือ กท. 0100/29124 เรื่องให้ชดใช้ค่าเสียหาย โดยหนังสือดังกล่าวมีใจความสรุปได้ว่า พล.ต. จำลอง ศรีเมือง ซึ่งเคยดำรง ตำแหน่งผู้ว่าฯ กทม. และได้แต่งตั้ง พ.อ. วินัย สมพงษ์ มาเป็นตำแหน่ง เลขานุการผู้ว่าฯ กทม. นั้นเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยมติคณะรัฐมนตรี และให้ พล.ต. จำลอง ชดใช้เงิน 16,700 บาท แก่ กทม. ภายใน 15 วัน มิฉะนั้น จะดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย (มติชน : 24 พฤศจิกายน, หน้า 22.)

สำหรับเรื่องกรณีชดใช้เงินให้ กทม. นี้ ทาง พล.ต. จำลอง และ พ.อ. วินัย ชี้แจงว่า พร้อมทั้งจะให้นำเรื่องสู่ศาล ประเด็นนี้ก็เป็นเรื่องที่มีการ กล่าวหาเป็นการกลั่นแกล้งให้ พล.ต. จำลอง เสื่อมเสีย เพื่อเป็นการตัดทอน คะแนนเสียงและความนิยมจากประชาชน

3. ต่อมาเกิดกรณีพนักงานของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อสมท. ซึ่งมีช่างภาพ ผู้สื่อข่าว ฝ่ายข่าวในสายข่าวการเมือง จำนวน 41 คน รวมตัว กันเข้าชื่อทำหนังสือถึง นายราชันย์ อุเซ็น ผอ. อสมท. เรียกร้องให้มีการทบทวน แนวทางการเสนอข่าวของ อสมท. โดยผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวทุกแผนกรู้สึกอึดอัด ใจมากเพราะไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการเสนอข่าว เนื่องจากมี การบงการในการเสนอข่าวอย่างไม่เป็นธรรม และไม่เป็นกลางกลับทวีความ หนักหน่วงมากขึ้น ที่เห็นชัดคือ ข่าวการเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. แม้ผู้บริหาร อสมท. จะย่ำว่าจะเสนอข่าวอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม โดยไม่เอนเอียงเข้าพรรค

การเมืองหรือผู้สมัครใด ๆ แต่ในความเป็นจริงมีการผลักดันให้เสนอข่าว
 โนม์เอียง และเอื้อประโยชน์แก่ผู้สมัครบางคนและปิดกั้นการเสนอข่าวของ
 ผู้สมัครบางคน จึงขอเสนอให้ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้จัดการทบทวนแก้ไขพฤติกรรม
 ดังกล่าว เพื่อให้ข่าวของ อสมท. เป็นกลาง และเป็นที่ยอมรับของประชาชน
 (มติชน : 30 พฤศจิกายน, หน้า 2.)

4. ระหว่างที่ผู้สมัครผู้ว่าฯ กทม. กำลังขับเคี่ยวกันหาเสียงพปะกับ
 ประชาชนอยู่ในช่วงนั้นคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเรื่องแต่งตั้งปลัดกรุงเทพมหานคร
 ออกมา โดยแต่งตั้งให้ นายดำรง พัฒนรัฐ ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร
 จากคำสั่งแต่งตั้ง นายดำรง พัฒนรัฐ เป็นปลัดกรุงเทพมหานครทั้ง ๆ ที่
 ตำแหน่งนี้มีการตกลงกันว่าจะรอให้ผู้ว่าฯ กทม. คนใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้
 เสนอชื่อปลัด กทม. แต่ก็มีกรรมาธิการรับแต่งตั้งขึ้นมาก่อนจึงเกิดข้อถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์
 ในกลุ่มประชาชนทั่วไป จนกระทั่ง พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี
 ได้ทำหนังสือส่งเรื่องนี้ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความเสียก่อนจะนำขึ้นทูลเกล้าฯ
 ซึ่งกำหนดเวลาที่คณะกรรมการกฤษฎีกาจะเริ่มตีความคือวันที่ 4 มกราคม 2533
 ปัญหาเรื่องแต่งตั้ง นายดำรง พัฒนรัฐ เป็นปลัด กทม. นั้นก่อให้เกิดปฏิกิริยาจาก
 นายพิชัย รัตตกุล รองนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ โดยให้
 เสนอในการประชุม คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2532 โดยขอให้
 ครม. ทบทวนมติที่แต่งตั้งนายดำรง พัฒนรัฐ เป็นปลัด กทม. แต่มีรัฐมนตรีบางคน
 คัดค้านทำให้ นายพิชัย รัตตกุล ไม่พอใจและยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่ง
 รองนายกรัฐมนตรี ทันทีที่ข่าวนายพิชัย ลาออก ก็เป็นกระแสกดดันทางการเมือง
 ต่อเรื่องการแต่งตั้งปลัด กทม. จนมีผลให้ นายดำรง พัฒนรัฐ ขอลอนตัวจาก
 ตำแหน่งปลัด กทม. โดยให้เหตุผลว่าใกล้วันเลือกตั้งแล้วคงทำการแก้ไขการ
 เลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเป็นกลางไม่ทันเหตุการณ์ จึงขอลอนตัว

5. การเลือกตั้งผู้ว่าฯ กทม. ครั้งนี้อยู่ในความสนใจของประชาชน
 อย่างยิ่ง ประกอบกับมีเหตุการณ์ และส่วนประกอบที่ช่วยให้การเลือกตั้งผู้ว่าฯ
 กทม. ครั้งนี้เข้มข้นขึ้น ซึ่งเหตุการณ์และส่วนประกอบดังกล่าวก็คือ การลงสมัคร
 รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าฯ กทม. อีกครั้งหนึ่งของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ทำให้

เกิดขบวนการหรือกลุ่มต่อต้าน พล.ต.จำลอง สกัดกันไม่ให้ได้รับเลือกตั้ง การประกาศแต่งตั้งนาย อารัง พัฒนรัฐ เป็นปลัด กทม. ซึ่งในทางการเมืองถือว่า นายอารัง ไม่ถูกกันกับ พล.ต.จำลอง อย่างยิ่ง ประกอบกับ นายอารัง นั้น ถือว่าเป็นคนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ พล.ต.อ.ประมาท อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วย ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีข่าววงในว่าไม่ต้องการให้ พล.ต.จำลอง กลับมาเป็นผู้ว่าฯ กทม. อีก ดังนั้น การแต่งตั้งนายอารัง พัฒนรัฐ มาเป็นปลัด กทม. จึงถูกจับตามองจากประชาชนทั่วไปว่าเป็นการกลั่นแกล้งและต้องการไม่ให้ พล.ต.จำลอง ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าฯ กทม. แต่หารู้ไม่ว่ายังมี การต่อต้าน และขบวนการทำลาย พล.ต.จำลอง มากเท่าไร ความสนใจของ ประชาชนและความสงสาร พล.ต.จำลอง ก็มากยิ่งขึ้นจนมีผลต่อการช่วยเพิ่ม คะแนนเสียงให้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ไปด้วยนั่นเอง

6. ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 7 มกราคม 2533

ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีผู้สมัครเพียง 2 คน เท่านั้นที่ได้คะแนนเกินแสน ได้แก่ พลตรีจำลอง ศรีเมือง (703,671 คะแนน) และนายเดโช สวานานนท์ (283,777 คะแนน) และมีผู้สมัครเพียงผู้เดียวที่ได้คะแนนเกินห้าหมื่นคะแนน คือ นายประวิทย์ รุจิรวงศ์ (60,947 คะแนน)
(รายละเอียดผลการเลือกตั้ง ดูได้ที่ภาคผนวก)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย